

ОПТИМІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ В КОЛЕДЖІ ШЛЯХОМ ПАСПОРТИЗАЦІЇ

OPTIMIZATION OF THE EDUCATIONAL PROCESS IN THE COLLEGE THROUGH PASPORTIZATION

У статті обґрунтовано необхідність проведення паспортизації у вищих навчальних закладах і закладах передвищої фахової освіти.

Основною вимогою до запровадження кредитно-модульної трансферної системи у виші є створення інформаційної бази з усіх складових частин навчального процесу (кадри, матеріальна база, система практичного навчання, засоби діагностики тощо), вільного і прозорого доступу до них через мережу Інтернет. Водночас інформаційна база навчального процесу є підставою для проведення його планування. Це можливо тільки за проведення паспортизації навчального процесу, а саме складання навчально-методичних комплексів із дисциплін, паспортів факультетів, кафедр, лабораторій, робочих місць, базових місць практик, бібліотек, гуртожитків, спортивних споруд. Тому аналіз різних педагогічних підходів до розроблення паспортів дисциплін, вироблення оптимізованих підходів до методик їх складання є актуальною проблемою.

Основними завданнями впровадження паспортизації навчального процесу є підвищення якості підготовки учнів шляхом системно-методичного забезпечення навчального процесу; упорядкування вимог до складу й оформлення навчально-методичної документації; створення механізму для аналізу методичних документів; узагальнення основних вимог до всіх об'єктів і суб'єктів навчального процесу у вищій школі. На підставі такого послідовного дослідження паспортизації, її структури, методів виконання з'являється можливість розроблення конкретних шляхів удосконалення навчального процесу, отже, – підвищення продуктивності праці педагогів

Ключові слова: паспортизація, навчально-методичний комплекс, планування, план, програма, лабораторія, робоче місце.

The article deals with the providing justification of necessity of passportization in higher education institutions and institutions of higher professional education.

The main requirement for introduction of a credit-modular transfer system in the university is to create an information base of all components of the educational process (stuff, material base, practical training system, diagnostic tools, etc), free and transparent access to them through the Internet. At the same time, the information base of the educational process is the basis for its planning. This is possible entirely while the realization of passportization of the educational process, as follows a drafting of educational and methodological complexes in disciplines, passports of faculties, departments, laboratories, workplaces, basic places of practices, libraries, hostels, sport buildings. Therefore, the analysis of different pedagogical approaches to the development of passports of disciplines, the development of optimized approaches to the methods of their preparation is a relevant problem and in time. The main tasks of the introduction of passportization of the educational process are: an improvement of the quality of students' preparation through systematic and methodological providing of the educational process; a normalization of requirements to the composition and registration of educational and methodological documentation; creation of a mechanism for analysis of methodological documents; generalization of the basic requirements for all objects and subjects of the educational process in a high school.

On the basis of such a sequential study of passportization, its structure, methods of implementation, there is an opportunity to develop specific ways to improve the educational process and as a final result – improving the productivity of teachers.

Key words: discipline passport, educational-methodical complex, planning, plan, program, laboratory, workplace.

УДК 37.211.24

DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085-2019-18-2-31>

Юрчишин Н.І.,

викладач вищої категорії
Відокремленого підрозділу
Національного університету біоресурсів
та природокористування України
«Бережанський агротехнічний коледж»

Яциків М.М.,

викладач першої категорії
Відокремленого підрозділу
Національного університету біоресурсів
та природокористування України
«Бережанський агротехнічний коледж»

Чумарна Ф.П.,

викладач вищої категорії
Відокремленого підрозділу
Національного університету біоресурсів
та природокористування України
«Бережанський агротехнічний коледж»

Дистанційне навчання – це регламентований вищим навчальним закладом навчальний процес у межах визначених тем, дисциплін, блоків дисциплін, що передбачає активний обмін інформацією між учнями і викладачами, учнями й інформаційними центрами. Педагогічні технології дистанційного навчання можуть бути використані в усіх наявних формах навчання – очній, вечірній, заочній, екстернатній. Головна ідея дистанційної форми – це максимально самостійне вивчення програмного матеріалу, з використанням передових сучасних інформаційних технологій. Відкритість, гнучкість, доступ до великої кількості інформації, економічна ефективність дистанційної форми робить її передовою і, мабуть, базовою на наступні десятиріччя.

Тому розгляд проблеми паспортизації навчальних дисциплін, її методичне забезпечення є своєчасним і актуальним.

Загальним проблемам процесу оптимізації навчання присвячені дослідження Ю.К. Бабанського, І.М. Бендери, В.П. Беспалька, А.П. Верхоли, І.І. Дьяченка, В.І. Загвязинського, І.А. Зязюна, Т.А. Ільїної, І.Я. Лернера, І.П. Підласого, М.М. Поташника, О.С. Падалки, В.П. Скалосуза, Н.Ф. Тализіної, С.Л. Рубінштейна й ін. [1; 2; 3; 4]. Окремі питання паспортизації розглядали як супутні до основних напрямів досліджень Г.Б. Гордійчука, П.Г. Лузана [5].

У наукових дослідженнях недостатньо розкриті питання регламентування змісту та загальних вимог до оформлення паспортів, їхньої структури. Узагалі відсутня інформація з особливостей паспортизації суб'єктів навчального процесу – науково-педагогічних працівників, керівників підрозділів, допоміжного персоналу. Необґрунтовані методичні підходи до паспортизації організацій, підрозділів, заходів.

Довести, що ефективність планування навчальної роботи студента забезпечується завдяки паспортизації навчального процесу, усіх його складових частин (кадрова, матеріальна, методична база, соціально-побутової сектор) як форми створення інформаційного середовища для самостійного вивчення і є метою наших досліджень.

Процес навчання повинен бути логічно зв'язаною та ретельно відпрацьованою системою підготовки висококваліфікованого фахівця необхідного профілю, що володіє фундаментальними знаннями з гуманітарних, соціально-економічних і природничо-наукових дисциплін, а також необхідними вміннями й навичками. Оскільки ефективність навчального процесу залежить від ефективності всіх його складових частин, зокрема планування, організації, звітності, контролю, очевидно, що паспортизація навчального процесу зможе оптимізувати роботу педагогів у закладах агроінженерної підготовки. Паспорти поділяються так: паспорти навчального закладу, спеціальності, кафедри (циклової комісії), викладача, навчальної дисципліни, лабораторії; робочого місця студента.

У коледжах паспорти розробляють викладачі або група викладачів під керівництвом завідувачів відділень і керівництва організаційно-методичною роботою.

Паспортизація навчального процесу в аграрних навчальних закладах передбачає складання і використання паспортів дисциплін, лабораторій, робочих місць і паспорта викладача. Саме паспортизація навчального процесу дає можливість чітко сформулювати предмети та зміст навчання, раціонально використовувати навчальний час, регламентувати роботу студента та чітко спланувати навчальну роботу викладача.

Відповідно до об'єкта, предмета і мети визначені такі завдання досліджень:

- проаналізувати офіційну нормативну базу щодо регламентування роботи науково-педагогічних працівників і досвід різних вишів;

- виділити із проведеного аналізу інформацію, яка може бути основою для систематизації та вироблення оптимальних рішень і рекомендацій.

Паспорт – це документ, у якому зафіксовано навчально-методичну документацію, навчальну та методичну літературу, а також оптимальний вибір засобів навчання, необхідних для повного та якісного вивчення всіх вузлових питань щодо теми програм теоретичного чи виробничого навчання [2].

Призначення паспорта навчального закладу полягає в тому, щоби сприяти прозорості освітньо-професійної програми, орієнтуванню студентів на вибір відповідних програм підготовки фахівців і плануванню подальшого навчання, зокрема в інших навчальних закладах, забезпечувати практичною інформацією.

Для конкурентоспроможності на цикловій комісії необхідно створити комплекс організаційних, навчально-методичних, консультативних документів і забезпечити вільний доступ до них. Тобто необхідний паспорт, який включатиме такі документи: графіки чергування викладачів, таблиці, службові інструкції персоналу кафедри, штатний розпис, обліки виконання навантаження, відомості, журнали реєстрації вхідних і вихідних документів, протоколи засідань тощо.

Розглянемо структуру й основні складники паспортизації навчального процесу.

Для покращення процесу навчання і створення оптимальної системи навчально-методичної документації потрібен паспорт педагогічного працівника, який містить усі документи, з якими працює викладач за потреби протягом навчального року.

Для своєчасної оцінки роботи і якісного функціонування кабінету проводиться його паспортизація. Мета паспортизації – проаналізувати стан кабінету, його готовність забезпечити вимоги стандартів освіти, визначити основні напрями роботи, привести навчальний кабінет у відповідність до вимог навчально-методичного забезпечення навчально-виховного процесу. Робота навчального кабінету планується на підставі перспективного плану його розвитку [4]. Його зазвичай складають на рік, зазначають конкретні завдання всім учителям, які викладають певну дисципліну.

Робочі місця студентів обладнуються відповідно до вимог наукової організації праці, техніки безпеки, естетично-гігієнічних вимог. Саме тому паспортизація робочих місць – це ще один необхідний етап планування навчального процесу.

Паспорт навчальної дисципліни освітньої програми – це комплект документів і матеріалів, що визначає рівень забезпеченості дисципліни основним і спеціальним устаткуванням, навчальною, методичною, довідково-бібліографічною та іншою літературою, інформаційними ресурсами, контрольно-вимірними матеріалами й іншими джерелами, необхідними для ефективної роботи слухачів за всіма видами занять відповідно до вимог державного освітнього стандарту та навчального плану.

Паспорт комплексного методичного забезпечення професії складається з таких основних розділів:

1. Розділ 1 «Навчально-методична документація».

Особливої уваги потребує забезпечення навчальної програми інженерно-технічною документацією. Технічна документація має відображати виробничі процеси навчання студентів.

2. Розділ 2 «Навчальна література з професії (предмета)».

Систематизацію навчальної літератури доцільно проводити спільно з бібліотечними працівниками.

3. Розділ 3 «Методичні посібники для викладача, майстра виробничого навчання».

Тут фіксуються тільки ті методичні рекомендації й інформаційні матеріали з передового педагогічного досвіду, які відображають методику навчання з даного предмета (професії). Розроблення даного розділу паспорта потребує від викладача дидактичного аналізу змісту навчального матеріалу предмета (професії) з кожної теми. Виділені вузлові питання мають у логічній сукупності охоплювати весь зміст теми (розділу), предмета загалом. Згідно з результатами аналізу розробляється перелік наявних і необхідних засобів навчання та контролю для формування професійних знань, умінь, навичок учнів із кожної теми.

4. Розділ 4 «Засоби навчання для вивчення тем, розділів і вузлових питань навчального матеріалу предмета теоретичного навчання».

5. Розділ 5 «Дидактичні засоби навчання для вивчення тем і розділів програми виробничого навчання».

Розроблення розділів паспорта вимагає дидактичного аналізу змісту навчального матеріалу предмета, який здійснюється викладачем із кожної теми з виділенням ключових питань (функціонально завершених частин навчального матеріалу). Результати аналізу служать для систематизації навчальної літератури та складання переліку наявних і необхідних засобів навчання

й контролю для формування професійних знань, умінь, навичок із кожної теми.

Паспорт науково-педагогічного працівника вищого навчального закладу, складений за наведеними рекомендаціями, являє собою оптимізований набір нормативно-методичних документів, використання яких:

- піднімає на новий рівень педагогічну діяльність;
- є матеріалом для вивчення студентами, які навчаються в режимі КМС, для вибору викладача;
- є інформацією для контролю з боку адміністрації за виконанням індивідуального плану викладача;
- є інформацією для подання її на конкурси щодо роботи науково-педагогічного працівника в інших навчальних закладах.

Паспорт студента. У всіх адміністративних підрозділів навчального закладу (дирекція, деканат) перед кожним заступником керівника підрозділу стоять конкретні завдання щодо створення бази даних на кожного студента. Це складання особливої справи, де містяться всі дані щодо студента: його паспортні дані, ідентифікаційний код, анкета студента. Протягом усього навчання в особовій справі накопичують документи, що стосуються студента, а саме: накази певного змісту, заяви студента, розпорядження, доповідні листи й інше. Існує також книга реєстрації студентів, що міс-

Рис. 1. Складники паспортизації

тять дані про дату народження, місце проживання студента, дані про його батьків, серію і номер паспорта, навчальний заклад, у якому попередньо навчався, рік закінчення цього навчального закладу, іноземну мову, яку вивчав, номер залікової книжки, наказ про зарахування в навчальний заклад, форму навчання, спеціальність, за якою навчається студент. Згідно з даними із журналу складають списки курсів і груп. До навчально-методичних документів студента також відносять і його навчальну картку.

Паспорт усіх об'єктів і суб'єктів у вищому навчальному закладі являє собою оптимізований набір нормативно-методичних документів, використання яких:

- піднімає на новий рівень педагогічну діяльність;
- є матеріалом для вивчення студентами для вбору викладача;
- є інформацією для контролю навчального процесу з боку адміністрації;
- є інформацією для визначення рейтингу роботи науково-педагогічних працівників.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Антропов В.А., Шаталова Н.И. Организация самостоятельной работы студентов. Екатеринбург : Изд-во Урал. гос. ун-та путей сообщения, 2000. 76 с.
2. Бендера І.М. Організація самостійної роботи студентів агроінженерних спеціальностей у вищих навчальних закладах : навчальний посібник. Кам'янець-Подільський : Абетка, 2009. 383 с. С. 147–199.
3. Бендера І.М. Організація самостійної роботи майбутніх інженерів-механіків сільського господарства на принципі наскрізності. *Неперервна професійна освіта : Теорія і практика* : науково-методичний журнал. 2003. Вип. 2. 245 с. С. 133–144.
4. Бендера І.М. Програмування самостійної роботи за принципом наскрізності при підготовці фахівців за ОКР «Спеціаліст» із спеціальності «Механізація сільського господарства». *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців : методологія, теорія, досвід, проблеми* : збірник наукових праць / за ред. І.А. Зязюн (гол.) та ін. Київ ; Вінниця, 2004. 745 с. С. 398–404.
5. Буцик І.М., Лузан П.Г. Сучасні вимоги до професійної підготовки інженерів-механіків сільського господарства. *Науковий вісник Національного аграрного університету* : збірник наукових праць. 2000. Вип. 33. С. 214–219.
6. Евсеева Е.Н. Требования к составу и содержанию учебно-методического комплекса, рекомендации по его разработке, правила оформления и издания. Москва : Российский государственный гуманитарный университет, 2007. 254 с.
7. Нечипоренко Л.С., Подоляк Я.В., Пасинок В.Г. Класична педагогіка : навчальний посібник. Харків : Основа, 1998. 420 с.